נג: שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא

שור ושור פסולי המוקדשים שנגחו. פירש רש יהודאי גאון דהיינו שור בכור דלא פריק ליה ולפי שאין לו פדיון אעפ״י שדינו להאכילו לכהנים במומו כלבי ומאכל דאפילו לאכילו לכהנים מתיר ר׳ עקיבא בבכורות (דף לג:) מטעם דאיתקש לבני ואיל אפי׳ הכי לא משיב בחיי ממון הדיוט ושור דעהו וכן כל פסולי המוקדשים שלא נפדו אבל במוקדשין שנפדו ליכא לאוקמי דשור דעהו מקרו אע״פ שאסורים בגיזה ועבודה דהא לקמן בשמעתין מחייבינן שור הדיוט שהמית שור פסולי המוקדשין ושור נמי הוה מחייבינן מי לאו משום דכתיב והמת יהיה לו[2]

הא כרבנן הא בר׳ נתן. וקמ״ל דאפי׳ בשני שוורים יהיה הדין כמו בשור ושור אע״ג דבשור ושור לר׳ נתן שייך עפי למימר מי ליכא לאשתלומי משור משתלם מבור מטעם דאמר אגא תורתי בגיכך אשכחיתיה את קטלתיה ובשור ושור ליכא למימר הכי וברבנן הא קמ״ל דלא תימא דוקא בשור ושור אמרינן הכי דכי ליכא לאשתלומי מבור לא משתלם משור דהיינו משוס דבור עושה עיקר המעשה ואיהו קטל בהגליה לכך לא נטיל חיובו על השור אע״ג דליכא לאשתלומי מיניה אבל בשור ושור שאין בזה עיקר ההיזק יותר מבזה הוה אמינא דאפילו לרבנן כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי וגרמא לר״י דאבי ורבינא ס״ל האי טוליה היזקא עבד והאי טוליה היזקא עבד דאי ס״ל פלגא נזקא עבד למה יאמר רבי נתן דכי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי הא לא שייך הכא טעמא דאגא תורתי ולא קאמר הא והא כרבי נתן הא כמ״ד פלגא נזקא עבד והא כמאן דאמר טוליה נזקא עבד משום דגרמא לו לגמרא טעם ראשון שאמר רבא עיקר דהא טוליה נזקא עבד ולהכי מוקי טוליה בוותיה:

שור ואדם שדחפו לבור. לא שדחף אדם בכוונה דא״כ בעל הבור אמאי מחייב דאתו אם ישים אדם טליתו של חבירו באש של חבירו וכי יתחייב בעל האש ואם תאמר אי שלא בכוונה אמאי יתחייב בנוסח ויש לומר כגון שידע האדם בשעת[3] נפילת חבירו וחשיב בכוונה מידי דהוה אגתהפך דסוף פ״ב (לעיל ד׳ מ.): **לענין** בופר ושלשים של עבד שור חייב. וא״ת והא שור פטור ממיתה כיון שהוא ואדם דחפו דהוי כמו (לעיל י:) הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות דבכת אחת דבכי הכל פטור וכיון דלא מיחייב מיתה לא מיחייב כופר דלעיל בפ׳ ד׳ וה׳ (ד׳ מג. ושם) משמע דרבא ס״ל כרבה דאמר דאי אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר דאמר בהדיא דשלא בכוונה משלם דמיס וגרמה דלא איירי כשדחפוהו שניהם בבת אחת אלא כל אחד בפני עצמו: **לענין** בלים ושור פסולי המוקדשין. כשנפדו מיירי דאי לא נפדו אדם ושור נמי פטורין מדכתיב רעהו מיתה דבבור אמאי פטור כיון שנפדו והא הוי המיתה שלו למ״ד פודין הקדשים להאכילן לכלבים ואי הוה מיירי בשלא נפדו ניחא שלא יכולים לפדותו לאחר מיתה דבעינן העמדה והערכה ואפילו למ״ד אין פודין קשה דמוכח בפרק כל שעה (פסחים דף נט:) דהיינו דווקא להאכילן לכלבים אבל להסיקן תחת תבשילו פודין לכ״ע בשמעתתא דאוכל חמץ של הקדש בזמועד מעל ומסיק רב אשי לכ״ע אין פודין כו׳ ודכ״ע דבר הגורם לממון לאו כממון דמי וכפלוגתא דר׳ יוסי הגלילי ורבנן קמפלגי אלמא מדמעל פודין להסיקו תחת תבשילו אי לגורך הנאה אחרת וכן פי׳ שם הקונט׳ ואין לתמוה מ״ש אכילת בלב משאר הנאות דלמא כיון דמיעטיה מואכלת ולא לכלבים ליתא לן למעוטי אלא כיוצא בה אכילה ומיהו אגיגא דרב יוסף דמפרש התם לעולם בפודין הקדשים להאכילן לכלבים קמפלגי ל״ל ודאי דאין חילוק בין אכילת בלב לשאר הנאות ושמא רבא כרב יוסף ס״ל: **נפקא** ליה מוהמת יהיה לו דשור. ואע״ג דלא יליפינן שור מבור לפטור היכא שאין המיתה שלו מ״מ יליפינן בור משור לבעלים מטפלים בגבילה דג׳ קראי כתיבי דאמרינן בפ״ק (דף י:): **איפוך אנא**. וא״ת אם כן רעהו דכתב רחמנא למה לי לאפוקי הקדש וי״ל דאצטריך להקדש שנגח הדיוטו אך קשה דמשור אים נפקא: לו

מסורת הש״ס

א) ה״ג מאי ניהו שור בכור דלא פריק ליה. בכור בעל מום שאין בר פדיון דכיון דלאו בר פדיון הוא לא נפק מקדושה קמייתא הלכך שור הקדש קרינא ביה ואע״פ שהכהן אוכלו לא קרינא ביה שור רעהו [שמות כא] דמשלחן גבוה קזכו. והאי דנקט פסולי המוקדשים ולא נקט שור ושור הקדש שנגחו רבותא אשמעינן דאף לבכור בעל מום פטור הואיל ולא נפדה אבל פסולי המוקדשין שנפדו חייב לשלם אם נגחו דשור רעהו קרינא ביה מדאמר לקמן בשמעתין דשור הדיוט שנגח לשור פסולי המוקדשין חייב אלמא שור רעהו הוי): **שור הדיוט ושור פסולי המוקדשים שנגחו.** כין שייהם שור: **אביי אמר מ״נ משלם.** בעל השור והשאר מפסיד הניזק. ובתס מוקמינן לה וכדרבי נתן דאמר [ע״א] מה דלית ליה לאשתלומי מהאי לשתלם מהאי והוי כמי שאין לו שותף ומשלם מ״נ כדיון: **רבנן.** רבינא נזק הואיל ויש לו שותף וזה שאינו יכול להשתלם מן הקדשים יפסיד: **ואיבעיא אימא.** תרוייהו כרבנן ולא פליגי: **בפס.** רבינא נזק הואיל ויש לו שותף ומועד מלי נזק והשאר יפסיד: **שור ואדם שדחפו.** דבר אחד לבור ונמצאו שלשתן שותפין בנזק השור והבור והאדם: **לענין נזקין.** כגון אם דחפו שם אדם והחזק משלמין בין כולן פחת דמיו דכולן חייבין בנזקי אדם דהא דקיימא לן לגבי בור שור ולא אדם בקטלא קיימא לן כגון אם נפל לתוכו עבד ומת אבל בנזקין חייב וכרבי נתן היא דלא אזיל בתר דמיפה לאודה: **ארבעה דברים.** שהן לבד מנזק: **אדם.** שדחפו חייב אבל השור והבור פטורים דקיימא לן (לעיל ד׳ כו.) אין בעמיתו[4] ולא שור בעמיתו וכן בדמי ולדות אנשים כתיב[5] [6](גבי ולדות) ולא שוורים: **לענין כופר.** אם מת: **שור חייב.** כדיון וכמועד: **אדם ובור פטורין.** אדם דהא בר קטלא הוא ואי נמי לא אתרו ביה פטור מדאמרא דבי חזקיה בהמניח את הכד (לעיל לה.) ובור דכתיב שור ולא אדם: **ושור פסולי המוקדשין.** אם דחפו לתוכו שור פסולי המוקדשין שנפדה דקיימא ביה שור רעהו אחר שפדאו: **מאי טעמא.** בור פטור: **דכתיב והמת יהיה לו.** גבי בור: **מי שהמת שלו.** שיכול למכור הגבילה יצא זו שאף על פי שנפדה טעון קבורה דאמרינן גבי פסולי המוקדשין שנפדו בממ״ד בכורות בפ׳ שני (ד׳ טו.) מזבח [דברים יב] ולא גיזה בשר [שם] ולא חלב ואכלת [שם] ולא לכלבין מכאן שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים: **לבעלים מטפלין בגבילה.** כדאמרינן בפ״ק (ד׳ י:) והמת יהיה לו לגיזק אתה אומר לגיזק כו׳: **ומאי חזית דהאי והמת יהיה לו דשור מפקת ליה לבעלים מטפלין בגבילה.** ומחייבת ליה אגניחת פסולי המוקדשין: **איפוך אנא.** ואוקימנא חיובא דפסולי המוקדשין אבור: **שור ולא אדם.** מדלא כתיב ונפל שמה הנופל אלמא למעוטי אתא. ולקמיה [מ.] פריך שאר בהמות מנא ליה דלמא כולם ממעטינן: לאלן

מסורת הש״ס

ב) רש״ל מ״ז, ג) [עי׳ תוס׳ לעיל יב: ד״ה ואם אינה וכו׳ נרסי רבא], ג) [לעיל נא. נד.], ד) [עי׳ תוס׳ זבחים נא: ד״ה ונעריפה], ה) [לעיל י: וש״נ], ו) לעיל ה: וש״נ, ז) רש״ל מ״ז וכ׳ דגם מתופפות משמע שרש יהודאי פירש כן ולא רש״י וכ׳ מהרש״ם מ״ש ברש״י ה״נ ר״ל הלכות גדולות בא לומר שכן נמצא בהלכות גדולות שחבר רב יהודאי גאון ומ״מ נראה שאינו מלשון רש״י שהרי כתב לעיל (דף נא. ד״ה שור) בפסיקות אלא טוחיה וכאן לא הזכיר שחולק עליו אלא שמלמיד אחר כתבו בגליון, ח) [דיקרא כד], ט) [שמות כא], י) רש״ל מ״ז, כ) [עי׳ תוס׳ לעיל יב: ד״ה ואם], ל) [עי׳ לעיל ו. תוס׳ ד״ה לאחריו].

מוסף רש״י

במי שהמת שלו. מי שהאי לו להאכיל נבילתו לכלבים, יצא זה כו׳ (לעיל נא.). **לבעלים מטפלין בגבילה.** כלומר טעלין את הגבילה (לעיל י:) שאמין לו הגבילה של בהמתו שמתה על ידי זה שהיקה לו ושליה מוטף ומשלם דמיהן (ב״מ צז.).

תורה אור השלם

1. כְּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ: שמות כא לד
2. וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר: שמות כא לג

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה שור ואדם וכו׳ לא שדחף אדם. עיין לעיל ד׳ ו ע״א תוס׳ ד״ה לאחריו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com